

MODUULI 12: EETTISET KYSYMYKSET

M▲PChipp

EUROOPAN UNIONIN RIGHTS,
EQUALITY AND CITIZENSHIP (REC) -
OHJELMAN TUKEMA HANKE

MIKSI ON TÄRKEÄÄ POHTIA EETTISIÄ KYSYMYKSIÄ?

“ [Sitä mukaa kun] niinkin yksityiset elämän osa-alueet kuin perhe, seksuaalisuus ja ihmisten väliset suhteet on **tunnistettu väkivallan esiintymispaikoiksi**, Euroopassa on syntynyt laaja yhteisymmärrys siitä, että valtion tulee suojella lapsia [...] väkivallalta. Näille alueille tunkeutuminen johtaa kuitenkin monimutkaisten, sukupuoleen, sukupolveen, rotuun/etnisyyteen, kansallisuuteen ja uskontoon liittyvien **valtasuhteiden** kohtaamiseen: ammattilaisten on suunnistettava tässä oikeuksien ja vastuiden viidakossa. Ammattilaiset puuttuvat toisten elämään, mistä seuraa monenlaisia eettisiä kysymyksiä ja ongelmia, jotka myös liittyvät valtaan - valtiovaltaan sekä yhteenkuuluvuuteen ja tietoon liittyvään valtaan. ”

Kelly & Meysen (2016, s. 2, käännös)

! **Tämän vuoksi lastensuojelun ammattilaiset tarvitsevat ohjausta ja tietoa eettisistä kysymyksistä.**

YLEISKATSAUS

- ▶ johdanto: lyhyt kuvaus moduulin tarkoituksesta
 - ▶ esitelmä: johdatus eettisiin kysymyksiin
 - ▶ harjoitukset: keskustelua esimerkkitapauksista
 - ▶ yhteenveto: mitä opimme?

TÄMÄN MODUULIN AIKANA...

- ▶ Pohdimme toisten ihmisten elämään puuttumiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- ▶ Opimme, millaisia ovat eettiset lastensuojelukäytännöt.
- ▶ Kehitämme omaa osaamistamme eettisen toiminnan ammattilaisena.

ESITTELYSSÄ
KANSAINVÄLISET SUUNTAUVIIVAT
LASTENSUOJELUN INTERVENTIOIDEN
EETTISEEN TOTEUTUKSEEN

M▲PChipp

**Transnational Foundations for
Ethical Practice in Interventions
Against Violence Against
Women and Child Abuse**

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJuF),
Heidelberg, Germany

with

Carel Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalaviz
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

EETTINEN TOIMINTA: TOIMENPITEET JA ASENNE

Kunnioitus ja ihmisarvo

Eettiseen lastensuojeluun
sisältyvät sekä toiminta että asenteet.

Molempia tarvitaan, koska on mahdollista

- ▶ toimia huomaavaisesti ja kunnioittavasti, mutta jättää suojaavat toimenpiteet toteuttamatta
- ▶ olla tyyne ja kylmä, mutta toteuttaa suojaavat toimenpiteet

Kelly & Meysen (2016, s. 3)

"Jälleen kerran meidän on muistutettava itseämme siitä, kuinka tärkeää meidän on ottaa asiakkaamme vakavasti ja kunnioittaa heitä."
saksalainen julkisen puolen sosiaalityöntekijä (ibid.)

EETTINEN TOIMINTA: VAIKUTUKSET INTERVENTIOIHIN

Kunnioitus ja ihmisarvo

Väkivallassa on kyse siitä, että toinen saadaan tuntemaan itsensä pieneksi, merkityksettömäksi ja toisen vallan alla olevaksi.

- ▶ On tärkeää, ettei interventiossa **toisteta samaa kaavaa**.
- ▶ Lähtökohta: kiinnostus **edetä yhdessä** ja interventioon liittyvien henkilöiden kanssa keskustellen.
- ▶ **Tutkitaan yhdessä** menneisyyttä, nykyisyyttä ja vaihtoehtoisia tulevaisuuksia.
- ▶ Suojelussa on kyse muustakin kuin väkivallan lopettamisesta:
 - ▶ elämän rakentamisesta tapahtumien jälkeen
 - ▶ minäkuvan korjaamisen tukemisesta
 - ▶ sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostuksesta

EETTINEN TOIMINTA: PERHEEN LÄHESTYMINEN

Kunnioitus ja ihmisarvo

Kunnioitus ja ihmisarvon tunnustaminen ovat kaiken kommunikaation perusta.

- ▶ Lähesty lapsia ja vanhempia/huoltajia
 - ▶ **aidon kiinnostuksen** ja huolen kera
 - ▶ aikomuksenasi olla **oikeudenmukainen ja reilu**
 - ▶ aikomuksenasi tehdä **enemmän hyvää kuin pahaa**
- ▶ Lapset ja vanhemmat/huoltajat **ovat herkkiä stereotyyppisille ennakkoluuloille** (luokkaan tai etnisyyteen/rotuun liittyville)
- ▶ Lähesty heitä **kokonaisina, yksilöllisinä henkilöinä**, tyttöinä, poikina, naisina, miehinä.

Kelly & Meysen (2016, s. 4)

HARJOITUS #1: EETTISTEN KYSYMYSTEN POHDINTA

MAPChipp

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJf),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni Inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

EETTINEN TOIMINTA: PERHEEN LÄHESTYMINEN

Kunnioitus ja ihmisarvo

Harjoitus: Esimerkkitapaus #1

Keskustelkaa pienissä ryhmissä

14-vuotias Laura on jatkuvasti riidoissa vanhempiensa kanssa. Erityisesti isäpuolen asenne Lauraa kohtaan on ankara. Laura on ollut viikonloppuisin kotiarestissa yli kaksi kuukautta, eikä siis ole saanut poistua kotoa tai kutsua kavereita kylään yli kahteen kuukauteen. Koulussa Laura eristyytyy luokkatovereistaan. Hänen ystävänsä ovat huolissaan, ja eräänä päivänä he soittavat sosiaalityöntekijälle ja pyytävät tätä tarkistamaan Lauran tilanteen. Sosiaalityöntekijä ei vielä tunne Lauraa tai tämän perhettä. Hän miettii, kuinka Lauran perhettä olisi parasta lähestyä ja kuinka hän voisi tehokkaimmin kerätä tietoa myös muilta Lauran kanssa tekemisissä olevilta henkilöiltä ja viranomaisilta (opettajat, lastenlääkärit jne.).

Mieti, miten tilanteessa tulisi toimia, ja miten ammattimaisen auttamissuhteen muodostus eri perheenjäseniin onnistuisi tehokkaimmin. Pohdi myös sitä, millaisia ongelmia tilanteessa saattaa ilmetä.

MUISTA KESKITTYÄ INTERVENTION TAVOITTEESEEN

Lastensuojelun ammattilaiset tekevät vaarallista työtä.

"Kaikki pyrkivät välttämään riskejä, ja erehtyvät mieluummin olemaan liian varovaisia kuin varomattomia."

englantilainen lakimies (Kelly & Meysen, 2016, s. 4)

"Ahdistus on valtavaa. Se tekee työstäni todella raskasta."

englantilainen julkisen puolen sosiaalityöntekijä (Kelly, 2015, s. 15)

- ▶ Tavoite turvallisen ympäristön luomisesta tai palauttamisesta lapsille asettaa ammattilaisille **suuria paineita**.
- ▶ Jos ammattilainen ei onnistu suojelemaan lasta, vaikka väkivallasta tai laiminlyönneistä tiedettiin, hän joutuu alttiiksi **julkiselle kritiikille**.

HARJOITUS #2: EETTISTEN KYSYMYSTEN POHDINTA

MAPChipp

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJf),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni Inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

AMMATILLISEN SUUNTAUTUMISEN POHDINTAA

Mihin kohtaan janaa asettaisit itsesi?

- ▶ Mikä janan kohta kuvaa parhaiten taipumuksiasi?
(Liimaa tarrasi seinällä olevalle janalle.)

virheiden välttäminen ja
huonoimman lopputuloksen
estäminen

luottamuksen ja yhteyden rakentaminen
ja hyvien lopputulosten mahdollistaminen

- ▶ Mikä janan kohta kuvaa parhaiten taipumuksiasi?
(Liimaa tarrasi seinällä olevalle janalle.)

sääntöjen/ohjeiden
seuraaminen on turvallisinta

ammattillisen arvostelukyvyn käyttö
yksittäisissä tapauksissa on erittäin
tärkeää

- ▶ Kuinka tärkeää "mutu-tuntuma" on päivittäisessä työssäsi?
(Liimaa tarrasi seinällä olevalle janalle.)

ei lainkaan tärkeää

todella tärkeää

EPÄVARMUUDEN HYVÄKSYMINEN: LIIAN PIAN, LIIAN MYÖHÄÄN, LIIAN PALJON, LIIAN VÄHÄN?

- ▶ **mielikuva nuorallakävelystä**
- ▶ yleensä liikkumavaraa **merkittävästi enemmän**
 - ▶ päätöksentekoprosessi: tilan jättäminen vaihtoehdoille
 - ▶ tilaa paitsi vaihtoehdoille, myös osallistumiselle

“Tottakai olisi hienoa saavuttaa täydellinen, 100-prosenttinen turvallisuus, mutta se ei vain ole mahdollista.”

saksalainen lastensuojelun työntekijä (ibid.)

“Tuntuu, että aluksi kaikki tapahtui liian nopeasti, ja nyt kaikki tapahtuu liian hitaasti.”
englantilainen nuori (ibid.)

EPÄVARMUUDEN HYVÄKSYMINEN: LIIAN PIAN, LIIAN MYÖHÄÄN, LIIAN PALJON, LIIAN VÄHÄN?

“Tottakai olisi hienoa saavuttaa täydellinen, 100-prosenttinen turvallisuus, mutta se ei vain ole mahdollista.”

saksalainen lastensuojelun työntekijä (ibid.)

“Tuntuu, että aluksi kaikki tapahtui liian nopeasti, ja nyt kaikki tapahtuu liian hitaasti.”

englantilainen nuori (ibid.)

- ▶ **Arviointivaatimukset tulee sovittaa konkreettiseen tilanteeseen.**
 - ▶ Aina kun mahdollista, aloita keskustelemalla perheenjäsenten kanssa.
 - ▶ Kysy kaltoinkohtelusta itsevarmasti ja hienotunteisesti, ole valmis todella kuulemaan vastaus.
 - ▶ Pidä puheyhteys auki arviointiprosessin aikana, ole utelias ja avoin uudelle tiedolle.
 - ▶ Luo vaikutelma, että yhteistyö lapsen ja vanhempien kanssa on sinulle tärkeämpää kuin yhteistyö muiden ammattilaisten kanssa.

LUOTTAMUKSELLISUUS, LÄPINÄKYVYYS JA LUOTTAMUKSEEN PERUSTUVAT SUHTEET

“ Väkivallan kohteeksi joutuminen tuhoaa uhrin luottamuksen ihmisiin, erityisesti jos tekijänä on puoliso tai perheenjäsen. Luottamuksen rakentaminen ja ylläpitäminen auttajasuhteissa on siksi paitsi tarpeellista, myös haastavaa. ”

Kelly & Meysen (2016, s. 7, käännös)

► luottamuksellisen suhteen luominen

► luottamuksellisuuden ja läpinäkyvyyden välillä tasapainoilu

”Kun jouduin laitokseen, minulle osoitettiin tuutori. Tuutorini on upea ihminen. Hän on kuin äiti minulle. Laitoksessa hän kohtelee minua kuten kaikkia muitakin, mutta sen ulkopuolella hän on äiti ja kohtelee minua kuin omaa tytärtään.”

portugalilainen nuori (ibid.)

LUOTTAMUKSELLISUUS, LÄPINÄKYVYYS JA LUOTTAMUKSEEN PERUSTUVAT SUHTEET

- ▶ **Hallinnan tunteen palauttaminen ongelmiin joutuneille lapsille ja vanhemmille**
 - ▶ Rehellisyys ja **avoimuus** ovat ensisijaisia tavoitteita, erityisesti silloin kun luottamuksellisuutta ei ole mahdollista taata.
 - ▶ **Aseta luottamuksellisuudelle selkeät rajat** heti alkuvaiheessa.
 - ▶ Tarjoa selväsanaista **tietoa todennäköisistä lopputuloksista**.

"Kun jouduin laitokseen, minulle osoitettiin tuutori. Tuutorini on upea ihminen. Hän on kuin äiti minulle. Laitoksessa hän kohtelee minua kuten kaikkia muitakin, mutta sen ulkopuolella hän on äiti ja kohtelee minua kuin omaa tytärtään."

portugalilainen nuori (ibid.)

HARJOITUS #3: EETTISTEN KYSYMYSTEN POHDINTA

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJUF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni Inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

LUOTTAMUKSELLISUUS, LÄPINÄKYVYYS JA LUOTTAMUKSEEN PERUSTUVAT SUHTEET

Harjoitus: Esimerkkitapaus #2

Keskustelkaa pienissä ryhmissä

8 vuotta ja 11 kuukautta vanha Michael asuu perheensä kanssa. Hänellä on 14-vuotias sisko. Hän asuu äitinsä ja tämän uuden puolison, Ianin kanssa. Ian nuhtelee häntä usein ankarasti. Michaelin opettaja on huolestunut. Hän on huomannut, että Michael on usein myöhässä koulusta ja on kulkenut samoissa vaatteissa 2-3 viikkoa. Vähitellen opettaja onnistuu voittamaan Michaelin luottamuksen. Eräänä päivänä Michael kertoo saaneensa mustelman "rangaistuksesta". Kun opettaja kyselee tapauksesta tarkemmin, Michael hermostuu ja pyytää opettajaa olemaan kertomatta kenellekään, koska hän pelkää että hänen äitinsä suuttuisi ja isäpuoli rankaisisi häntä. Michael sanoo, että jos opettaja kertoo kenellekään, hän kieltää kaiken.

Miten opettajan tulisi mielestäsi toimia tilanteessa? Mitä hän voi tehdä?

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS JA OSALLISTUMINEN

Tilanteessa, jossa valtio on erittäin sitoutunut paitsi puuttumaan väkivaltaan, myös "sääntöjen noudattamiseen", voi syntyä toimintakulttuureja, joissa kaikki valta on ammattilaisilla.

Kelly & Meysen (2016, s. 5, käänös)

Lapset, vanhemmat/huoltajat ja ammattilaiset tietävät kaikki enemmän, vähemmän ja eri asioita.

- ▶ Neuvotteleminen ja erityyppisten tietojen jakaminen on tärkeää.
- ▶ Vältä suhtautumasta vanhempiin/huoltajiin ja lapsiin kuin he olisivat tietämättömiä.
- ▶ Suhtaudu heihin tiedon haltijoina.
- ▶ Ole utelias ja selvitä, mitä he tietävät ja ajattelevat.
- ▶ Kerro heille heidän oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan interventiojärjestelmän aktivoimiseen.

"Huh. Ihan kuin hän olisi ollut pomoni. Kun hän aikoi tehdä kaikki minua koskevat päätökset. Siltä minusta tuntui."

saksalainen nuori (ibid.)

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS JA OSALLISTUMINEN

Interventiot ilman lasten tai vanhempien/hooltajien suostumusta

► **Luo tilaa** kysymällä itseltäsi seuraavat kysymykset:

- Onko aikaa hidastaa prosessia?
- Onko aikaa kannustaa perhettä osallistumaan?
- Onko aikaa keskustella ongelmista ja huolista?
- Onko muita tukimuotoja, jotka perhe voisi hyväksyä?

"Olen joutunut tilanteeseen, jossa oppilas koki että olen pettänyt hänet, kun tein ilmoituksen. Se oli vaikea ja monimutkainen tilanne."

englantilainen/walesilainen opettaja (Kelley, 2015, s. 18)

SUOJELUN PRIORISOINTI JA ELÄMÄN JÄLLEENRAKENTAMINEN

jatkuva eettinen haaste: suojelu vs. syytteet

- ▶ Syytteen nostaminen saattaa olla ristiriidssa lapsen edun kanssa.
- ▶ Lapsiystävällinenkään oikeudenkäynti ei aina pysty ratkaisemaan ongelmia.

- ▶ Kysy seuraavat kysymykset:
 - ▶ Onko suojelun tai tuen tarve ristiriidassa rikosoikeudellisten toimien kanssa tai estäisikö se näihin tarpeisiin reagoimisen?
 - ▶ Parantaako syytteen nostaminen lapsen turvallisuutta syyteprosessin aikana?
 - ▶ Seuraako syytteen nostamisesta jatkuva koston pelko, muiden perheenjäsenten torjunta tms.?

*"Jouduin todistamaan oikeudessa. Sanoin kyllä, ettei minun ole järkeä mennä todistamaan koska en halua tehdä sitä. (...)
Mutta he pakottivat minut todistamaan."*

slovenialainen nuori (ibid.)

HARJOITUS #4: EETTISTEN KYSYMYSTEN POHDINTA

MAPChipp

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly

London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen

Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJf),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni Inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

ITSEMÄÄRÄMISOIKEUS JA OSALLISTUMINEN SUOJELUN PRIORISOINTI JA ELÄMÄN JÄLLEENRAKENTAMINEN

Harjoitus: Esimerkkitapaus #3

Keskustelkaa pienissä ryhmissä

Puoli vuotta aiemman keskustelun jälkeen (esimerkki #2) Michael lähestyy jälleen opettajaa tunnin jälkeen ja näyttää tälle selässään olevia mustelmia. Kun opettaja ottaa asian puheeksi, äiti myöntää että hänen puolisonsa lyö ajoittain Michaelia vyöllä. Isäpuoli myöntää asian. Pöydälle nostetaan tilapäinen sijaishotiin siirtäminen ja syytteesenpanon mahdollisuus.

Millaisessa tilanteessa olisi syytä sijoittaa Michael sijaishotiin ja tehdä ilmoitus poliisille / nostaa syyte? Mitkä huolenaiheet voisivat saada sinut pidättäytymään näistä toimenpiteistä?

YHTEENVETO: MITÄ OPIimme?

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly

London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen

Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White

Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalusić

Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães

Universidade do Porto, Portugal

YHTEENVETO

Mitä tästä esityksestä jäi mieleesi?

- ▶ Saitko uusia näkökulmia tai ideoita työssäsi esiintyviin eettisiin kysymyksiin liittyen?
- ▶ Uskotko, että ne vaikuttavat työhösi jatkossa?
- ▶ Onko näkemyksesi lastensuojeluun ja laiminlyöntitapauksiin liittyvistä eettisistä kysymyksistä muuttunut? Jos kyllä, kuinka?

LÄHTEET JA RESURSSSEJA

LÄHTEET JA LISÄÄ RESURSSEJA

Lähteet:

- ▶ Kelly, L. & Meysen, T. (2016). *Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse*. Lontoo/Heidelberg: CEINAV (saksan-, portugalin- ja sloveniankieliset käännökset saatavilla)

Lisää resursseja

- ▶ Akhtar, F. (2013). *Mastering Social Work Values and Ethics*. Lontoo/Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- ▶ Lonne, B., Harries, M., Featherstone, B. & Gray, M. (2016). *Working Ethically in Child Protection*. Lontoo: Routledge.
- ▶ Tutustu myös **MAPChiPP-työkalulaatikkoon**. Se löytyy osoitteesta: www.mapchipp.com

KOLOFONI

- ▶ Tämä kansainväliseen käyttöön tarkoitettu koulutusmateriaali on tuotettu osana **MAPChiPP**-projektia (**Multi-disciplinary Assessment and Participation in Child Protection Proceedings: training program with modules and toolbox, international network**).
- ▶ Tämä yhteistyöprojekti on Euroopan unionin **Rights, Equality and Citizenship (REC) -projektin tukema hanke**. Sen toteutukseen ovat osallistuneet seuraavat lastensuojelujärjestöt: Das Deutsche Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e. V. (Saksa), Család, Gyermek, Ifjúsági Egyesület (Unkari), Lastekaitse Liit (Viro), Nederlands Jeugdinstituut (Hollanti) ja Child and Family Training (UK).
- ▶ **Moduuli 12: Eettiset kysymykset on pääasiallisesti Das Deutsche Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e. V.:n tutkijoiden** (tri Thomas Meysen, Henriette Katzenstein ja tri Felix Dinger) kehittämä.
- ▶ Haluamme kiittää seuraavia henkilöitä heidän merkittävästä tuestaan tämän materiaalin valmistelussa: Liane Hauff, tri. Heinz Kindler ja Christine Gerber.
- ▶ © 2017 **MAPChiPP-hankekonsortio** Kaikki oikeudet pidätetään.